

Трубачев О.Н. Ранние славянские этнонимы — свидетели миграции славян // Вопросы языкознания. — 1974. — № 6.

Трубецкой Н. К проблеме русского самопознания. — Берлин, 1926.

Чубатий М. Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй. — Нью-Йорк, 1964.

Этнокультурная карта территорий Украинской ССР в I тыс. н.э. — К., 1985.

Федотов Г. Россия и свобода. — Нью-Йорк, 1936.

Шахматов А.А. Очерки древнейшего периода истории русского языка. — Пб., 1915.

Шевельов Ю. Чому общерусский язык, а не вібчоруська мова // Історія української мови. — К., 1996.

Щербаківський В. Формация української нації. — Прага, 1941.

Яворницький Д. Історія запорозьких козаків. Т.1. — Львів, 1990.

Яковенко Н. Українська шляхта. — К., 1993.

Zaliznyak L. The Swidrian Reindeer-Hunters of Eastern Europe. — Wilkau-Hasslau, 1995.

Zaliznyak L. Mesolithic Forest Hunters in Ukrainian Polessye. — BAR 659. — Oxford, 1997.

Herrmann J. Wikinger und Slawen. — Neumunster, 1982.

ДОДАТОК

ЯК НИЩИЛИ УКРАЇНСЬКУ НАЦІЮ

— 1626 р. Цензурування творів Лаврентія Зизанія в Москві.

— 1627 р. Знищення "на пожарах" книжок К.Ставровещького за "ереси и супротивства" з наказу царя Михайла Федоровича і патріарха московського Філарета. Заборона купувати книжки "литовской печати".

— 1654 р. Наказ царя Олексія Михайловича українцям: "разделение с поляками сотвориш, как верою, так и чином, хохлы, которые у вас на головах пострегите."

— 1672 р. "Заказ крепкой, чтобы люди польские и латинские печати книги никто у себя в домах не держали, а приносили и отдавали бы воеводе".

— 1677 р. Наказ патріарха Іоакима видерти з українських книжок аркуші "не сходные с книгами московскими".

— 1685 р. Скасування автономної української церкви і встановлення контролю московського патріарха не тільки над релігією, але й освітою та культурою України.

— 1687 р. Коломацькі статті, за якими Москва зобов'язувала гетьмана дбати про збільшення шлюбів між росіянами та українцями.

— 1689 р. Заборона Київській Лаврі друкувати книжки без патріаршого дозволу.

— 1690 р. "Сугуба, трегуба і многогуба" "анафема" Московського собору на книжки С.Полоцького, П.Могили, К.Ставровещького, І.Галятівського, Я.Барановича, А.Радивилівського, І.Славинецького.

— 1693 р. Заборона патріарха Андріана привозити українські книжки до Москви.

— 1709 р. Указ про обов'язковість цензурування до друку українських книжок у Москві.

— 1718 р. Загадкова пожежа в Київській Лаврі, під час якої згоріла найбільша на той час українська бібліотека.

— 1720 р. Наказ Петра I: "В Киево-Печерской и Черниговской типографиях вновь книг никаких не печатать... старые книги справлять прежде печати, дабы... особливого наречия в оных не было".

— 1721 р. Наказ про цензурування українських книжок. Накладені штрафи на Київську та Чернігівську друкарні за книжки "не во всем с великороссийскими сходные". Знищення Чернігівської друкарні.

— 1737 р. Московський намісник у Києві князь Баратинський арештував київський магістрат, забрав і відіслав до Петербурга грамоти з привілеями м. Києву, сподіваючись, що українці забудуть свої права, бо "ссылаться им в вольностях будет не на что".

— 1755, 1766, 1769, 1775, 1786 рр. Заборони петербурзького Синоду друкувати українські книжки.

— 1763 р. Указ Катерини II про заборону викладання українською мовою у Києво-Могилянській Академії.

— 1764 р. Інструкція Катерини II князю О. Вяземському про русифікацію України, Прибалтики, Фінляндії та Смоленщини, "якщо розумні люди будуть обрані начальниками цих провінцій. Коли ж у Малоросії не буде гетьмана, то треба намагтися, щоб час і назва гетьманів зникли..."

— 1764 р. Скасування української держави — Гетьманщини.

— 1769 р. Наказ Синоду, за яким українські книжки по церквах були замінені московськими.

— 1775 р. Зруйнування Запорозької Січі та скасування міської автономії за Магдебурзьким правом по Литовському статуту.

— 1783 р. Закріпачення селян Лівобережної України.

— 1784 р. Наказ про обов'язковість "чистого російського язика" в Київській академії, "всех училищах

Империи". Наказ правити по церквах службу "голосом, свойственным российскому наречию". Русифікація початкової освіти в Україні.

— 1800 р. Наказ Павла I про заборону будівництва церков в Україні в дусі козацького барокко, а лише у московському синодальному стилі.

— 1834 р. Заснування Київського університету з метою "русифікації юго-западного края".

— 1847 р. Розгром Кирило-Мефодіївського товариства і наказ цензорам суворо слідувати за українськими письменниками "не давая перевеса любви к родине над любовью к отечеству".

— 1862 р. Закриття українських недільних шкіл для навчання дорослих.

— 1863 р. Циркуляр міністра внутрішніх справ П. Валуєва про заборону видавати підручники, літературу для народного читання та книжки релігійного змісту українською мовою, якої "не было, нет и быть не может". "Общерусский также полезен для малороссиян и даже гораздо понятнее, чем теперь сочиняемый для них некоторыми малороссиянами и в особенности поляками так называемый украинский язык..."

— 1869, 1886 рр. Укази про доплату російським чиновникам за русифікацію України "в десяти Юго-Западных губерниях лицам русского происхождения, исключая, однако, местных уроженцев, производится прибавки к содержанию..."

— 1876 р. Таємний (Емський) указ Олександра II про заборону ввезення до імперії будь-яких книжок і брошур "малоросійським наріччям", заборону друкування оригінальних творів художньої літератури, в яких "не допускати жодних відхилень від загальноновизнаного російського правопису". Заборонялися також сценічні вистави, спів, читання та друкування текстів до неї українською мовою.

— 1881 р. Заборона викладання у народних школах та виголошення церковних проповідей українською мовою.

— 1895 р. Головне управління у справах друку заборонило видавати українською мовою книжки для дитячого читання.

— 1899, 1903 рр. Заборона користуватися українською мовою для проголошення наукових доповідей та промов на археологічному з'їзді у Києві та на відкритті пам'ятника Котляревському у Полтаві.

— 1908 р. Указом Сенату Російської імперії україномовна культура і освітня діяльність оголошені шкідливими, "бо можуть викликати наслідки, що загрожують спокою і безпеці".

— 1910 р. Циркуляр П. Столипіна, який забороняв створення "инородческих товариществ, в том числе украинских и еврейских, независимо от преследуемых ими целей..."

— 1914 р. Заборона в окупованій російською армією Галичині та Буковині друкування книг, газет і журналів українською мовою, розгром товариства "Просвіта", спалення українських книжок, гоніння на українську культуру та церкву, депортація свідомих українців до Сибіру.

— 1932 р. Постанова ЦК ВКП(б) про припинення українізації.

— 1933 р. Погром українців Кубані.

— 1933 р. Свідоме знищення московським більшовицьким режимом 8 млн. українських селян шляхом організації голодомору. Централізоване переселення росіян у вимерлі села України.

— 1934 — 41 рр. Знищення та арешт 80% української інтелігенції.

— 1934 — 41 рр. Небувале за масштабами цілеспрямоване нищення архітектурних пам'яток Києва та інших міст України як історичної пам'яті народу.

— 1938 р. Постанова "Про обов'язкове вивчення російської мови в національних республіках СРСР".

— 1958 р. Постанова про вивчення української мови за бажанням батьків.

— 1963 р. Підпорядкування національних Академій Наук союзних республік московській Академії Наук СРСР.

— 1964, 1969, 1979 рр. Серія загадкових пожеж у відділах україністики в бібліотеках Академії Наук, музею "Софія Київська", Видубецького монастиря у Києві, медичного інституту в Тернополі, Успенської церкви та музею українського мистецтва у Львові. Аналогічні "загадкові" пожежі в цей час сталися в національних бібліотеках інших республік СРСР (Тарту, Самарканд, Ашхабад), окрім Росії.

— 1983 р. Постанова ЦК КПРС про русифікацію України, за якою вчителі російської мови та літератури в Україні отримали 16% надбавки до платні порівняно з викладачами української мови.

Література

Огієнко І. Українська культура. — К., 1918;

Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних відносин. — К.: Дніпро, 1993;

Хрестоматія з історії України. — К., 1993;

Російщення України. — К., 1992.

ТАЄМНА ІНСТРУКЦІЯ КАТЕРИНИ ІІ ГЕНЕРАЛ-ПРОКУРОРОВІ КНЯЗЮ ВЯЗЕМСЬКОМУ 1762 р.

Малая Россия, Лифляндия (Прибалтика) и Финляндия суть провинции, которые правятся конфирмованными им привилегиями; нарушать оныя отрешением всех вдруг весьма непристойно б. было, однако ж и называть их чужестранными и обходиться с ними на таком же основании есть больше, нежели ошибка, а можно назвать с